

Sygn. akt III UK 167/14

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z odwołania A. M.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o wysokość świadczenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 11 marca 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 17 października 2013 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją waloryzacyjną z dnia 10 marca 2012 r. ZUS Oddział w L. dokonał waloryzacji świadczenia emerytalnego A.M.; decyzją z dnia 21 marca 2012 r. organ rentowy odmówił przeliczenia podstawy wymiaru emerytury A.M. z uwzględnieniem wynagrodzenia zastępczego za okres pracy za granicą w okresie od 3 września 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. w kwocie 60.000.000 zł i od 1 stycznia 1991 r. do 31 marca 1991 r. w kwocie 107.000.000 zł.

Wnioskodawca odwołał się od powyższych decyzji organu rentowego.

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2013 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. - po rozpoznaniu odwołania od decyzji z dnia 10 marca 2012 r. i odwołania od decyzji z dnia 21 marca 2012 r. – oddalił odwołanie w części dotyczącej uwzględnienia wynagrodzenia z tytułu pracy za granicą za okres

od 3 września 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. (pkt I); w pozostałej części odrzucił odwołanie (pkt II).

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca.

Wyrokiem z dnia 17 października 2013 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawca zaskarżył skargą kasacyjną; skargę oparto na obydwu podstawach określonych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) wskazano na przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Istotne zagadnienie prawne sprawy (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) dotyczy następującej kwestii: „w jaki sposób winien być stosowany przepis § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (w brzmieniu ustalonym powoływanym wyżej orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z 2 lipca 2012 r.) w sytuacji, w której pracownik w momencie podjęcia pracy za granicą nie pozostawał w stosunku zatrudnienia w kraju”. Skarżący zaproponował dwa „warianty” odpowiedzi na postawione pytanie: „- pierwszy wariant odpowiedzi brzmi: do ustalenia pracownikowi podstawy wymiaru emerytury, należy przyjąć kwoty wynagrodzenia przysługującego pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik wszczął i kontynuował pracę za granicą - w takim tonie wypowiedział się TK w ww judykacie, szeroko argumentując zasadność takiego postępowania w uzasadnieniu swego orzeczenia. Jednakowoż sytuacja opisywana przez TK nie uwzględnia sytuacji, w której pracownik kiedyś już wcześniej (przed wyjazdem za granicę) pracował - nie ma bowiem w uzasadnieniu tego orzeczenia dokładnej biografii pracownika (opisującej jego życie od wczesnej młodości, co by wyjaśniło, czy aby na pewno pierwszą jego pracą była praca za granicą). Jednakowoż TK wyraźnie wskazuje, iż nie słusznym byłoby gorzej traktować pracownika, który w momencie wyjazdu za granicę pracował w kraju, niż pracownika, który prace rozpoczyna dopiero za granicą. Przeto tym bardziej jako krzywdzące, zdaje się jawić traktowanie gorzej tego

pracownika, który nie tyle nie pracował w momencie wyjazdu za granicę, ile kiedykolwiek wcześniej był pracownikiem na terenie kraju, - drugi wariant odpowiedzi na to pytanie brzmi: należy ustalić, czy pracownik kiedykolwiek wcześniej, przed wyjazdem za granicę, pracował w kraju, i w razie twierdzącej odpowiedzi na to pytanie, przyjąć należy, iż kwoty otrzymywane przezeń niegdyś z tytułu wynagrodzenia na stanowisku w kiedyś świadczonej w kraju pracy, winne być przyjęte jako kwoty odpowiednie do ustalenia podstawy wymiaru emerytury, za okres pracy za granicą (taką linię w uproszczeniu prezentuje Sąd Apelacyjny w [...]).”

Przyczynę przyjęcia skargi do rozpoznania określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. uzasadniono potrzebą wykładni „przepisów prawnych (budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzeczeniach), a ściślej potrzebą dokładnej wykładni przepisu § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r....”. „Kwestią budzącą poważne wątpliwości i wywołującą szerokie rozbieżności jest właśnie zagadnienie, jak interpretować ten przepis w sytuacji, kiedy pracownik pracę za granicą rozpoczyna nie pozostając w stosunku pracy w kraju. Wątpliwości co do interpretacji częściowo rozstrzyga w swym w.w. orzeczeniu TK (podając, iż w sytuacji w której nigdy wcześniej pracownik nie pracował w kraju, to należy uwzględnić do podstawy wymiaru emerytury jego zarobki osiągnięte z granicą). Wątpliwości jednakże pozostają w sytuacji, gdy pracownik istotnie w momencie podejmowania pracy za granicą nie pracuje, jednakowoż pracownik tenże kiedykolwiek wcześniej, choćby na krótki okres, był w stosunku zatrudnienia w kraju. Jak się wydaje, także do niego należy stosować orzeczenie TK, bacząc na argumentację płynącą z uzasadnienia tego Wyroku TK (czemuż bowiem ubezpieczonym miałby być „ukarany” za choćby incydentalne wejście kiedykolwiek przed wyjazdem w stosunek pracy)”.

Oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) uzasadniono faktem, że „zaiste uzasadnionym i udowodnionym jest roszczenie ubezpieczonego o uwzględnienie wynagrodzenia zastępczego za okres pracy za granicą w okresie od 3 września 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. w kwocie 60.000.000 i od 1 stycznia 1991 r. do 31 marca 1991 r. w kwocie 107.000.000 zł. Wynika to z jego sytuacji

opisanej we wniosku do ZUS oraz Odwołaniu i Apelacji, także poniżej, w Uzasadnieniu”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawcy nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości i wywołujących „rozbieżności w orzeczeniach” (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten

powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571); 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179); 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504) i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa i praktyki sądowej. Wymóg ten jest uzasadniony publicznymi celami rozpoznania przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243). Ograniczenie się przez skarżącego do pytania nie jest wystarczającym określeniem zagadnienia prawnego, jeżeli zagadnienie prawne nie zostało przedstawione bez odniesienia się do ogólnych problemów interpretacyjnych (postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451).

Autor rozpatrywanej skargi – chociaż w uzasadnieniu wniosku powołał się na przepis art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. - to nie przedstawił istotnego zagadnienia prawnego sprawy w rozumieniu powołanego przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zasadnicza wadliwość przedstawionej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania - zacytowanej wyżej kwestii - polega na tym, że autor skargi opiera

ją na twierdzeniu sprzecznym z podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], że wnioskodawca w momencie podjęcia pracy za granicą nie pozostawał w stosunku zatrudnienia w kraju. Tymczasem, jak to wynika z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], wiążącej Sąd Najwyższy stosownie do treści przepisu art. 398¹³ § 2 k.p.c. - wnioskodawca przed podjęciem pracy za granicą był pracownikiem zatrudnionym w Polsce w zakładzie S. S.A. w L.. W związku z powyższym ustaleniem Sąd drugiej instancji przyjął, że do wnioskodawcy ma nadal zastosowanie § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (Dz.U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.). W sytuacji, gdy wnioskodawca pracował w S. S.A. na stanowisku specjalisty do spraw nadzoru instalacyjnego przed wyjazdem za granicę, to wynagrodzenie zastępcze za okres od 3 września 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. ma dotyczyć pracownika zatrudnionego w tym samym zakładzie, który zatrudniał wnioskodawcę przed wyjazdem i na tym samym stanowisku lub podobnym. Natomiast nie może być wliczone do podstawy wymiaru wynagrodzenie pracownika zatrudnionego na całkowicie odmiennym stanowisku niż specjalista do spraw nadzoru, ani wynagrodzenie wypłacone wnioskodawcy w czasie zatrudnienia przez inny zakład pracy i zastępcze wynagrodzenie za pracę wykonywaną na rzecz „S.”, czyli innego zakładu pracy niż S. S.A. Wnioskodawca nie pracował przed wyjazdem za granicę w „S.” [...] w P.. Sąd drugiej instancji uznał - analizując wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 lipca 2012 r., P 35/10 - OTK-A 2012/7/73, Dz.U. z 2012 r., poz. 778, oraz skutki tego wyroku, że powołane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego w żaden sposób nie wpływa na zmianę sytuacji prawnej wnioskodawcy w omawianym zakresie.

Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego skarżący - opierając wniosek o przyjęcie jego skargi do rozpoznania na przyczynie przyjęcia skargi określonej w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. - powinien określić, które przepisy wymagają wykładni, ale także wskazać, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7,

s. 10). Konieczne jest opisanie tych wątpliwości, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07 - OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Jeżeli zaś skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, to zobowiązany jest przytoczyć te rozbieżne orzeczenia Sądów, przy czym musi wykazać, że występująca w nich rozbieżność ma swoje źródło w różnej wykładni przepisu albo wykazać, że wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2008 r., II CSK 21/08 - LEX nr 794605). Chodzi przy tym o rozbieżności w wykładni przepisu prawa, a nie o rozbieżności w jego zastosowaniu. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2012 r., III SK 15/12, LEX nr 1228636 oraz z dnia 19 października 2012 r., III SK 13/12, LEX nr 1228618).

Autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej uzasadnienie wniosku w zakresie wykazania przyczyny przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. również opiera na sprzecznym z podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku założeniu wskazując na sytuację „kiedy pracownik pracę za granicą rozpoczyna nie pozostając w stosunku pracy w kraju”. Ponadto uzasadnienie wniosku o przyjęcie rozpatrywanej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia rozbieżności w kwestii analiz interpretacyjnych powołanego § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent, a wykazanie właśnie tych rozbieżności dotyczących odmiennej wykładni powołanego przepisu prawa – w formie odpowiedniego wyводу uwzględniającego stanowisko zaskarżonego skargą wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]– mogłoby świadczyć, że rzeczywiście występuje przyczyna przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Chodzi tu o wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364). W niniejszej sprawie stan taki nie występuje. Przede wszystkim autor rozpatrywanej skargi kasacyjnej nie wskazuje w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi przepisu prawa, z którym wiąże „oczywistą zasadność” skargi w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Na pewno o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie przekonuje ogólnikowe twierdzenie, że „uzasadnionym i udowodnionym jest roszczenie ubezpieczonego o uwzględnienie wynagrodzenia zastępczego za okres pracy za granicą w okresie od 3 września 1990 r. do 31 grudnia 1990 r. w kwocie 60.000.000 i od 1 stycznia 1991 r. do 31 marca 1991 r. w kwocie 107.000.000 zł. Wynika to z jego sytuacji opisanej we wniosku do ZUS oraz Odwołaniu i Apelacji, także poniżej, w Uzasadnieniu”.

Wypada przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LexPolonica nr 3058328).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

